

INGVILD RISHØI:

ALT SOM SLUTTER PÅ ARIE

INNLAGT: 10.08.89

UTSKREVET: 20.08.89

DIKTERT: 20.08.89

11 år gammel pike innlagt som øyeblikkelig hjelp for akutte mavesmerter. Ved innkomst redusert-allmenntilstand, betydelig smertepåvirket og med kroppslig uro. Blodtrykk 134/85, temp 39,2. Mor og far forteller om gradvis debuterende diffuse mavesmerter siden 08.08, ved innkomst lokalisert til høyre fossa iliaca. Operert 12.08 via lavt midtlinjesnitt. Operasjon viste sprukket blindtarm med bukhinnebetennelse og betydelige pussansamlinger, mest i lille bekken, rundt livmor, tuber og ovarier. [...] Mor og far informert om mulig infertilitet som følge av sammenvokstninger og arrvev. [...] Postoperativt behandlet med antibiotikum Pentrexyl og Flagyl. Pas. kom seg da fort, etterhvert smertefri og afebril. Ukomplisert postoperativt forløp. Ingen faste medisiner ved utreise.

- MEN DET VAR MENS du var på baksida av månen, sa faren min.

Og da var det kveld, med gresshoppelyd utafør, for jeg lå hjemme i senga igjen, i det huset du aldri har sett. Jeg stakk én fot ut av dyna. Jeg blei bedre og bedre, men de hadde fortsatt telefonen rett utafør døra til rommet mitt.

- Hvor lenge var jeg der? spurte jeg.

- Å, det var lenge, det, sa faren min. - Jeg tror ikke du var tilbake, helt ordentlig, før dagen etter. Det tror jeg ikke.

- Har jeg spurt om det før, spurte jeg.

- Ja, svarte faren min. - Men det gjør ikke noe. Du kom tilbake da, dagen etter. Du snakka med mamma og meg. Og så spurte du åssen det hadde gått.

- Og hva svarte dere da? spurte jeg faren min.

Alt det der må jeg si. Men jeg må fortelle forsiktig, så du nesten ikke merker hva jeg sier.

Se, det er natt ute nå.

Nei, ikke se, bare sov.

Jeg setter meg opp jeg, mot veggen.

De siste fuglene er våkne ennå jo.

Snart skal jeg hviske deg alt sammen.

Sånn jeg husker det, var den sommeren lys. Lys, skjønner du, lys som i gul? Og jeg var enten barbeint eller i ullsokker, jeg var elleve år og magen min var øm på en sår måte - men ikke vond sånn den hadde vært før sjukehuset; nå var det bare som om hele innsida av

meg var rød og hoven. Og mest hvis jeg lente meg fram for å åpne vinduet, eller hvis jeg strakte meg for å ta sjokoladepulveret ut av skapet.

Hver morgen traff sola plankeveggen min, og jeg skulle ikke begynne på skolen før i september, kanskje oktober.

Jeg så ut på hagen, epletrærne i sola, og gresset som lå mørkegrønt under dem. Og jeg så alle tingene så klart. Liksom dynetrekket og veggene mine, og hvitmalinga de var malt med.

Så gikk jeg ned i stua.

Stua vår hadde tregulv. Jeg hørte på alle lp-platene der, en etter en, to eller tre hver dag, og satt ved siden av pianoet og så på omslagene mens jeg spilte dem. Det var mange forskjellige, jeg kan ikke si deg hvilke, jeg husker bare to: Pink Floyd, et svart omslag med en trekant på. Og ariene til Händel.

Jeg hørte på alle sammen mens jeg satt ved siden av pianoet. Noen ganger prøvde jeg å treffe et par tangenter med de riktige tonene. Jeg fikk det nesten aldri til.

Eller om ettermiddagene. Da sto jeg på rommet mitt og så ut av vinduet. Jeg strøyk henda over såret på magen, forsiktig, det var innafor hvite bandasjer, og etter en uke tok vi bandasjene av for å bytte.

Stingene var svarte. Mamma og pappa vaska dem for meg om kvelden. Da sto jeg foran senga med stålampa vendt mot magen, den ene av dem satt på kne foran meg, den andre sto ved skrivebordet og så på. Og jeg husker mamma når hun satt sånn på knærne; munnen hennes var helt rød og fingrene dirra.

Når hun var ferdig, holdt hun meg i hånda. Bandasjen lå hvit over magen min og hånda hennes var kald.

– Den lille jenta mi, sa mamma,

– Den lille tapre jenta vår, sa pappa.

Og det jeg må få deg til å skjønne. Er at alt det der var meg.

Nattkjolen og stingene og sjokolademelka, og de tynne beina og det der rare, lyse humøret mitt.

Det var ikke vanskelig å være tapper. Det var bare å gå rundt i det huset og være som jeg var. Noen ettermiddager satt jeg på veranda-trappa og bladde i herbariet. Andre ganger lå jeg i hengekøya og så opp i bjørka og spiste på en sjokoladekjeks. Det var ikke vanskelig, og en dag fikk jeg et hefte i postkassa, alle i klassen hadde tegna til meg, og læreren hadde lagd hull i arkene og tredd rød ulltråd gjennom. *God bedring fra Christian, God bedring fra Kjetil, Tre ord på snø, du er grei, fra Kartina og Henriette og Therese.* Og jeg så på alt de hadde tegna og det begynte å kile i magen min, når jeg lå i hengekøya for eksempel, bare av å tenke på at de hadde tegna til meg. Racerbiler. Hjerter og roser og roboter.

– Men hvorfor blir man borte? spurte jeg pappa. – Hvordan går det an?

– Det er bare hjernen, sa pappa. – Det er bare sånn den virker.

– Men jeg drømte ikke, sa jeg.

– Nei. Du var bare borte en tur, og så kom du tilbake til oss, sa pappa.

Men i virkeligheten, i de virkelige drømmene, drømte jeg om nar-kose den sommeren. Jeg mener, om nettene, og det var ekle drømmer, for det var som å falle inn i drømmens mørke, drømmens stillhet, det blei helt tomt og stille i drømmen. Jeg drømte om de små sprøytene som de kommer med, helt blanke sprøyter, og likevel er det der det ligger. Narkose.

Om dagene tenkte jeg på hva jeg huska.

Jeg huska magen min sånn den var før sjukehuset, vondt på alle steder og på alle måter, og å krølle meg sammen og kaste opp på

kjøkkengulvet, og jeg huska at jeg ikke ville gå til bilen, og åssen jeg spurte, kan dere ikke trille meg, kan dere ikke trille meg i tril-lebåra, og mamma og pappa som så på hverandre da, og pappa som løfta meg opp.

Så kjørte vi til sjukehuset.

Og jeg huska lysrørene i det rommet, og han som spurte, hvordan vondt har du?

Men åssen kan man skille vondt fra vondt.

Og jeg huska morfin og alt blei godt, jeg gikk rundt i hagen og huska dette, som jeg husker ennå, og plenen var våt under føttene mine, jeg blei stående under epletreet og holde i en tynn kvist, hele treet bøyde seg mot meg. I verandadøra sto mamma og pappa og så på.

Jeg gikk videre og ned til ripsbuskene, jeg spiste rips og så på ripsens farge og tenkte at det var sånn det var inne i magen min.

Og de orda, de orda jeg snakker om, de kom, en kveld på rommet mitt, i søvne.

For jeg drømte om leger, skjønner du, jeg drømte at jeg åpna øynene og en lege sa til meg: – Nå har du vært på baksida av månen.

Så åpna jeg øynene på ordentlig og pappa satt ved senga. Det var ennå ikke natt, jeg hørte folk på veien utafor, og sprederen som sto på i hagen vår.

Månens baksida. Det var det det var, det var riktig svar. Og det klarna inni meg da jeg skjønte det. Jeg sa det til pappa, i mørket, på rommet, jeg sa inn i øret hans: – Jeg var på baksida av månen. På den mørke sida, veit du.

Og seinere fortalte han meg det samme tilbake, når jeg blei redd for å få vondt igjen, eller når jeg ville høre historien om hvordan jeg ble sjuk, eller når jeg hadde spilt ferdig alle platene og skulle begynne på skolen.

– Du trenger ikke være redd, vel, sa pappa. – Du som tålte å være på baksida av månen.

Og jeg nikka til det. Det var sant, og jeg så på skolesekken min, den sto pakka ved siden av pulten.

– Men du skal kjøre meg i morra, sa jeg.

– Ja, det skal jeg, sa pappa.

– Har jeg spurt om det før? sa jeg.

– Ja, det har du, sa pappa.

– Jeg veit det, sa jeg.

Og det var den siste natta. Da faren min hadde gått, reiste jeg meg og gikk til vinduet. På pulten lå heftet med ulltråden gjennom, bli frisk, og nå var jeg blitt frisk, hagen lå blå i mørket, jeg kunne så vidt se hekken rundt huset vårt.

Og det ligna på dette huset – vi hadde også sånne syriner, og det rommet blei heller aldri ordentlig mørkt, sånn som dette. Men inni meg var alt enklere, for jeg er slemmere nå, og snillere. Med alle disse greiene jeg sier og ikke sier.

Det var ikke vondt, den sommeren, bare sårt, inni. Det var ikke trist, og jeg tenkte ikke på hva som hadde skjedd, enda jeg visste det godt, for det var sånn den sommeren var, arie, ovarie, the dark side of the moon. Jeg tenkte bare at magen min måtte gro, for det var så rødt inni den, og jeg spilte plater og spiste kjeks mens den grodde. Nei, den sommeren var ikke trist, herbarium, ovarium, og vått gress og sjokolademelk, og faren min satt på sengekanten og holdt meg løst i foten.

Det regna dagen etter. Pappa satte seg i bilen, jeg lukka døra på min side, jeg hadde sko på og det kjentes naknere enn å være uten, for mellom skoa og buksa lå lufta i et kald bånd rundt anke-len.

Jeg satt i forsetet, og vindusviskerne gikk. Så kjørte vi til skolen,

og jeg kunne ikke huske at det var så mange elever, men det var det, for skolegården var helt full, og ved porten sto noen av guttene i sjette og sparka på en stein. De så helt like ut som før.

Jeg sa ha det til pappa og gikk ut av bilen. Jeg lukka døra etter meg og sto foran porten. Folk løp alle veier. Og plutselig huska jeg at jeg ikke visste hvilket klasserom jeg hadde i år.

Det var seint i september da jeg begynte. Fra da av var lufta helt kald og klar. Og allerede i november flytta faren min ut av huset, men det der veit du jo fra før.

Men det jeg skulle si, var at aldri kom den følelsen tilbake, av nattkjole og barbeint, å våkne og gå over tregulv, og at det egentlig var godt, skjønner du, enda det var vondt?

Mamma og jeg, vi hadde fortsatt sjokoladepulver i skapet, men det var ikke det samme lenger. Og mamma blei en annen også, og magen min var grodd. Men den var også annerledes, skjønner du.

Så fint du sover.

Se på dette huset.

Det er plankegulv her også.

Se på denne magen.

Snart skal jeg si alt høyt.

Kan du våkne nå, kanskje? Det er jeg som snakker til deg.

Det er jeg som var på baksida av månen.

Det er det du må skjønne, det er det du må forstå.

Si at jeg var på baksida av månen. Du kan ikke gå fra meg da.

FOTOGRAF: HANS FREDRIK ASBJØRNSEN

INGVILD H. RISHØI (F. 1978)

Ingvild H. Rishøi er en av redaktørene for bladet *Avsegd Hagle*. I 2007 debuterte hun med *La stå*, som ble hovedbok i Bokklubben Nye Bøker. Hennes andre novellesamling, *Historien om Fru Berg*, ble nominert til Brageprisen, mens *Vinternoveller* har blitt hyllet av kritikere og omtalt som en av de beste norske skjønnlitterære utgivelsene i 2014. Hun har også skrevet to bildebøker for barn, og er blitt tildelt Sultprisen, P.O. Enaquist's pris, Språklig samlings litteraturpris og Kulturdepartementets bildebokpris.

NOVELLER I SAMLING
2007–2014 INGVILD H. RISHØI

